

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเสนอผลการค้นคว้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา
แบ่งออกเป็น 6 หัวข้อ ดังนี้

1. ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร
2. องค์ประกอบของหลักสูตร
3. หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
4. การนำหลักสูตรไปใช้ และบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
5. ข้อควรคำนึงในการนำหลักสูตรไปใช้
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา
ในแต่ละระดับว่าจะเน้นไปทางใด ซึ่งจะเป็นผลโดยตรงกับผู้เรียนและเป็นแนวทางให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองไป
ตามขีดความสามารถ และขณะเดียวกันก็ให้มีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้ สิ่ง
ต่าง ๆ ที่ประมวลกันมาเป็นหลักสูตรของประเทศต้องทันสมัย ทันเหตุการณ์ และสอดคล้องกับสภาพ
เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม การปกครอง จิตวิทยา และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ อาจ
กล่าวได้ว่าหลักสูตรที่มีคุณภาพควรเป็นหลักสูตรที่สามารถพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ ความสามารถ และ
เจตคติที่จะไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม และการใช้หลักสูตรเป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ เพื่อ
ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ซึ่งการนำหลักสูตรไปใช้เป็นตัวบ่งชี้สัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรว่า
การใช้หลักสูตรนั้นจะได้ผลตอบแทนที่มีประสิทธิภาพมากเพียงใด ถึงแม้ว่าหลักสูตรจะถูกพัฒนาขึ้นมาดีเลิศ
สักเพียงใดก็ตาม หากการนำไปใช้ไม่มีประสิทธิภาพจะเกิดประโยชน์น้อย ซึ่งการนำหลักสูตรไปใช้จะเกี่ยวข้องกับ
บุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนและครูจะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำหลักสูตรไปสู่การ
ปฏิบัติภายในโรงเรียน

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นหลักสูตรที่ปรับปรุง
ให้เหมาะสมกับสภาพของประเทศในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง
สังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ทั้งมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้พัฒนาด้านต่าง ๆ ได้แก่ พัฒนางาน พัฒนาอาชีพ

และพัฒนาสังคม อันจะส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา และมีค่านิยมที่ดี เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ดังนั้น การใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) นี้มีความจำเป็นที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจตรงกัน สามารถปฏิบัติการใช้หลักสูตรให้สอดคล้องกันไปในแนวเดียวกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้

ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร

การจัดการศึกษาในประเทศใดก็ตามจะไม่สำเร็จลุล่วงไปตามที่กำหนดไว้ ถ้าไม่มีหลักสูตรเป็นโครงการและเป็นแนวทางในการให้การศึกษา การให้การศึกษาหมายถึง การให้วิชาความรู้การถ่ายทอดวัฒนธรรม หรืออีกนัยหนึ่งการให้การศึกษา คือการพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ (สุมิตร คุณานุกร , 2523) หลักสูตรจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาเพราะหลักสูตรจะกำหนดความมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ และประสบการณ์ทั้งหลายให้แก่ผู้เรียน หลักสูตรจึงเป็นรากฐานของการเรียนการสอน ซึ่งจะมีผลให้นักเรียนได้รับความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างดี หลักสูตรที่จะได้ผลตามความมุ่งหมายทางการศึกษานั้น จำเป็นต้องมีข้อกำหนดซึ่งตอบสนองต่อนโยบายทางการศึกษาของชาติ รวมทั้งตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และวัยของผู้เรียน ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและสังคม (สันต์ ธรรมบำรุง , 2527) ดังคำกล่าวของธำรง บัวศรี (2532) ว่า หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนมีความมุ่งหมายในการให้การศึกษากับเด็กอย่างไรและสามารถให้ความรู้สร้างเสริมทักษะและเจตคติในด้านใดบ้าง สิ่งต่าง ๆ ที่ประมวลไว้ในหลักสูตรเป็นเสมือนแนวทางที่ช่วยให้ทราบว่าการศึกษาที่จัดให้แก่ผู้เรียนหนักไปในทางใดมีผลต่อตัวผู้เรียน และสังคมมากน้อยเพียงใด

ความหมายของหลักสูตร ได้มีผู้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้สอดคล้องกันว่า หลักสูตร หมายถึง ความรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรม และประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน (สุมิตร คุณานุกร, 2523 สวัสดิ์ จงกล, 2527 ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล, 2529 Neagley and Evans, 1967 Carter V. Good, 1973 และ Glan Hass, 1977) หลักสูตร หมายถึง วิธีการเตรียมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิก สามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคม (Hilda Taba, 1962) และหลักสูตร คือข้อกำหนดแผนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ และรวมถึงเอกสารหลักสูตร กระบวนการสอนของครู กระบวนการเรียนของนักเรียน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2521)

จากความหมายของหลักสูตรตามทัศนะของนักการศึกษาข้างต้น พอจะประมวลได้ว่าหลักสูตร หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้ผู้เรียนทั้งใน และนอกห้องเรียน และหมายถึง เอกสารหลักสูตร ที่เป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระประสบการณ์การเรียนรู้ การจัด กิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน ให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

องค์ประกอบของหลักสูตร

จากการศึกษาเรื่ององค์ประกอบหลักสูตรที่นักการศึกษาทั้งหลายได้อธิบายไว้ เช่น ไทเลอร์ (Ralph W.Tyler, 1950) ทาบา (Hilda Taba, 1962) และเชเลอร์ กับ อเล็กซานเดอร์ (Galen, Saylor and William M. Alexander, 1974) โบแชมพ์ (Beauchamp, 1981) พบว่า ทุกคนได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า หลักสูตรควรมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ คือ

1. วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมาย
2. เนื้อหาวิชาหรือประสบการณ์การเรียนรู้
3. การจัดประสบการณ์หรือการนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

สุมน อมรวิวัฒน์ (2531) ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมในเรื่ององค์ประกอบของหลักสูตรว่าควรประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับ
2. การกำหนดวัยเรียน เวลาเรียน และอัตราเวลาเรียน
3. สังเขปหัวข้อวิชาในแต่ละหมวด และประสบการณ์ทั้งหมด
4. กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมทั้งการประเมินผล
5. กิจกรรมของโรงเรียนที่มุ่งส่งเสริม พัฒนาการ และประสบการณ์ของนักเรียน
6. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

จากแนวความคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรควรประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง และเนื้อหาสาระของหลักสูตร การนำไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ความคาดหวังของหลักสูตร

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีความคาดหวังให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์กับสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน ในการนี้จะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. การพัฒนางาน ได้แก่ มีความรู้พื้นฐาน มีสุขภาพกาย ใจสมบูรณ์ แก้ปัญหาเป็น เสียสละ และมุ่งพัฒนา
2. การพัฒนาอาชีพ ได้แก่ การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รักการทำงานและทำงานเป็น
3. การพัฒนาสังคม ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อบ้าน ชุมชน ประเทศ และโลก

จุดเน้นของหลักสูตร

1. จัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการ

จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อที่จะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต จะต้องสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง กระบวนการต่าง ๆ จะต้องปลูกฝังให้เกิด เช่น กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการวิทยาศาสตร์ กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการจัดการ และกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น

เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ทักษะและกระบวนการต่าง ๆ ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยในการใช้ทักษะกระบวนการในการแสดงออกทุก ๆ ด้าน กระบวนการดังกล่าวมี 9 ประการ ดังนี้

- 1.1 ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
- 1.2 คิดวิเคราะห์วิจารณ์
- 1.3 สร้างทางเลือกหลากหลาย
- 1.4 ประเมินและเลือกทางเลือก
- 1.5 กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ
- 1.6 ปฏิบัติด้วยความชื่นชม
- 1.7 ประเมินผลระหว่างการปฏิบัติ

- 1.8 ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
- 1.9 ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ

ในการจัดการเรียนการสอนอาจจัดให้ครบทั้ง 9 ประการ หรือปรับให้เหมาะสมตามลักษณะของจุดประสงค์ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ได้ (สงบ ลักษณะ, 2533)

2. การส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงความหลากหลายของท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างกันทั้งทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ดังนั้น หลักสูตรจึงเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น จัดทำรายละเอียด ในส่วนที่เป็นของท้องถิ่นได้ตามเกณฑ์ที่กระทรวงกำหนด เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นของตน และเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้และความผูกพันกับท้องถิ่นของตนเองด้วย

3. จัดการเรียนการสอนตามแนวดำเนินการของหลักสูตร

การกำหนดแนวดำเนินการเพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางที่จะจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามจุดหมาย โดยมีจุดเน้น 2 ประการ คือ

- 3.1 จัดการเรียนการสอนโดยเน้นการเรียนรู้ที่มีตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากที่สุด
- 3.2 จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นได้ตามเงื่อนไข และสภาพความต้องการของท้องถิ่น

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีสาระสำคัญดังนี้

1. หลักการ หลักสูตรประถมศึกษามีหลักการสำคัญ ดังนี้

- 1.1 เน้นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน
- 1.2 เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต
- 1.3 เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกันแต่ในท้องถิ่นมีโอกาสดัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการได้

2. จุดหมาย จุดหมายการศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนา นักเรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตน ในฐานะพลเมืองดีตามการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกายและจิตใจทำงานเป็นและครองชีวิตอย่างสงบสุข จะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

- 2.1 มีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ คงสภาพอ่านออกเขียนได้และคิดคำนวณได้
- 2.2 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของสังคม
- 2.3 สามารถปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว
- 2.4 สามารถวิเคราะห์สาเหตุ และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับตนเอง และครอบครัวได้อย่างมีเหตุผลด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
- 2.5 มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีนิสัยไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
- 2.6 มีนิสัยรักการอ่าน และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ
- 2.7 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในบ้านและชุมชน สามารถปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ ในฐานะสมาชิกที่ดีของบ้านและชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศิลปะวัฒนธรรมในชุมชนรอบ ๆ บ้าน
3. โครงสร้าง โครงสร้างเป็นมวลงประสมการณที่จัดให้ผู้สอนเกิดการเรียนรู้ 5 กลุ่มดังนี้
- กลุ่มที่ 1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วย ภาษาไทยและคณิตศาสตร์
- กลุ่มที่ 2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ไขปัญหของชีวิตและสังคม โดยเน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อความดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตได้
- กลุ่มที่ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมนิสัย ค่านิยม เจตคติและพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี
- กลุ่มที่ 4 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไปในการทำงานและความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ
- กลุ่มที่ 5 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ว่าด้วยกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะ ในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 4 หรือเลือกกิจกรรมอื่น ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน เช่น ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเลือกจัดหลาย ๆ กิจกรรมได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532)
4. เวลาเรียน ตลอดจนหลักสูตรประถมศึกษาใช้เวลาเรียนประมาณ 6 ปี แต่แต่ละปีการศึกษาควรมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์ ในหนึ่งสัปดาห์ต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 25 ชั่วโมง หรือ 75 คาบ ซึ่งกำหนดให้คาบละ 20 นาที ทั้งนี้เมื่อรวมกันแล้วต้องไม่ต่ำกว่า 200 วัน และไม่ต่ำกว่า 1,000 ชั่วโมง และสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 นั้นให้เพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียนในกลุ่มประสบการณ์พิเศษอีกไม่ต่ำกว่า 200 ชั่วโมง

5. แนวดำเนินการ เพื่อให้การจัดการศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ประสบความสำเร็จตามจุดหมาย จึงกำหนดแนวดำเนินการไว้ ดังนี้

5.1 จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่น พัฒนาหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม

5.2 จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้สอดคล้องกับความสนใจและ สภาพของชีวิตจริงของผู้เรียนและให้โอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเองตามความสามารถ

5.3 จัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงบูรณาการ ทั้งภายในกลุ่ม ประสพการณ์และระหว่างกลุ่มประสพการณ์ให้มากที่สุด

5.4 จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและ สร้างสรรค์ และกระบวนการกลุ่ม

5.5 จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุด และเน้นให้เกิดความคิด รวบรวมอดในกลุ่มประสพการณ์ต่าง ๆ

5.6 จัดให้มีการศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

5.7 ให้สอดแทรกการอบรมด้านจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ในการจัดการเรียน การสอนและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

5.8 ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ ควบคู่ไปด้วย

5.9 จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงของผู้ เรียน

6. การวัดผลและการประเมินผล

การวัดผลและประเมินผล ตลอดจนการประเมินผลและเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและ การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนหรือเลื่อนชั้นระหว่างปีหรือปลายปีตามความสามารถของผู้เรียนให้เป็นหน้าที่ของผู้ บริหารโรงเรียน และครูทดสอบเป็นระยะ หรือทดสอบเมื่อจบแต่ละบทเรียนตามลักษณะการจัด ประสพการณ์และเนื้อหา ซึ่งเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตาม หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และสำหรับกลุ่มประสพการณ์ พิเศษ จะไม่นำมาเป็นเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน แต่เป็นการวัดผลและประเมินผล เพื่อดูความก้าวหน้า จากการทำกิจกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532)

ต่อไปจะกล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ และบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การนำหลักสูตรไปใช้และบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่ผู้บริหารและครูนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดแก่ผู้เรียนในโรงเรียน การสอนของครูเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุด ซึ่งเปรียบเสมือนหัวใจในการนำหลักสูตรไปใช้ และการนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นที่สำคัญมาก เพราะถ้าแม้จะมีการพิจารณาร่างหลักสูตรไว้สวยหรูเพียงใดก็ตาม ถ้าการนำหลักสูตรไปใช้ไม่เป็นไปตามกระบวนการแล้ว การนำหลักสูตรไปใช้ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้คล้ายคลึงกันว่า การนำหลักสูตรไปใช้หมายถึง การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ โดยประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญเช่น วิธีการสอน การประเมินผล การให้อุปกรณ์การสอน แบบเรียนและการจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้ครูได้พัฒนาการเรียน การสอนให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุด (Arvida Chandra, 1977 ; Beauchamp, 1968)

นักการศึกษาของไทยได้ให้ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนของการนำเอาหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ หรือไปสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน การนำหลักสูตรไปใช้ อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยกิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ หลายประเภท เช่น การจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและการบริการหลักสูตร การดำเนินการสอนตามหลักสูตร การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร (สังต์ อุทรานันท์, 2527) และสมิตรี คุณานุกร (2523) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ประเภท คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัย และสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้หลักสูตรบรรลุถึงเป้าหมาย และการสอนของครู และถ้าจะพิจารณาให้ลึกซึ้งในด้านของการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งหมายถึงการเรียนการสอน ที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน แล้วจะเห็นได้ว่าการใช้หลักสูตรประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งปฏิบัติเกี่ยวโยงกันโดยบุคคลหลายฝ่าย คือ

1. การบริหาร ได้แก่ การจัดการให้มีการดำเนินกิจกรรมไปตามหลักสูตรรวมทั้งการสนับสนุนช่วยเหลือด้านงบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์แก่โรงเรียน
2. การนิเทศติดตามผล ได้แก่ การช่วยเหลือแนะนำทางวิชาการ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนไปตามหลักสูตร รวมทั้งการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน
3. การเรียนการสอน ได้แก่ การจัดกิจกรรมโดยครูและนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถ ความคิด มีคุณธรรม และมีลักษณะนิสัย ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
4. การจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรม และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอน
5. การวัดผลการเรียน ได้แก่ กระบวนการตรวจสอบนักเรียนว่าได้ไปถึงจุดหมาย แก้ไขปรับปรุงต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ , 2525)

การดำเนินการใช้หลักสูตรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกระดับจะต้องให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ (กรมวิชาการ, 2534) ผู้บริหารโรงเรียนและครูเป็นบุคคลสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีบทบาทดังนี้

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวจักรสำคัญอันดับแรกในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน จึงมีบทบาทเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โดยจะต้องมีการเตรียมวางแผนเพื่อการใช้หลักสูตรในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวัสดุ ประกอบหลักสูตร งบประมาณอาคารสถานที่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรการจัดครูเข้าสอน การจัดตารางสอน การจัดบริการวัสดุ ประกอบหลักสูตร และสื่อการสอน การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้ปกครองและคนในชุมชน การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร และการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนการจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร สัจด์ อุทรานันท์ (2528) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการใช้หลักสูตรว่าผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตรดังนี้

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร
2. ให้บริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ แก่ครู
3. ดำเนินการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
4. กระตุ้นและส่งเสริมครูในการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง เช่น การจัดอบรม หรือจัดประชุม สัมมนา เป็นต้น
5. ให้กำลังใจและบำรุงขวัญแก่ครูผู้ใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นเยี่ยงอย่างแก่ครูคนอื่น ๆ

ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนในฐานะผู้บริหาร จึงต้องเป็นผู้นำทางวิชาการของโรงเรียน นอกจากจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรเป็นอย่างดีแล้ว ยังต้องเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือครูในโรงเรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนดและส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนในที่สุด

บทบาทของครู

ในการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับโรงเรียน ครูเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญที่สุด เพราะครูเป็นผู้ถ่ายทอด ปลุกฝัง และชี้แนะ เป็นผู้เลือกวิธีสอนให้เหมาะกับเนื้อหาวิชา เลือกวัสดุอุปกรณ์เลือกและจัดกิจกรรม

ประกอบการเรียนการสอน และท้ายสุดดำเนินการประเมินผลให้บรรลุถึงเป้าหมายของการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ กาญจนา คุณารักษ์ (2535) และ สุมิตร คุณานุกร (2523) มีความเห็นสอดคล้องกันว่าครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในการที่จะทำให้หลักสูตรบังเกิดผลตามที่มุ่งหมายไม่ว่าจะเป็นความมุ่งหมายของหลักสูตรหรือความมุ่งหมายของหมวดวิชาก็ตามว่า มีความหมายในทางปฏิบัติอย่างไร จะจัดการเรียนการสอนอย่างไรจึงจะบรรลุความมุ่งหมายนั้น

แรมสมร อยู่สถาพร (2531) ได้กล่าวถึง บทบาทของครูในการใช้หลักสูตรว่าครูคือผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง คณะผู้สร้างหลักสูตรและผู้บริหารควรชี้แจงให้ครูได้ตระหนักถึงความสำคัญของตนต่อการใช้หลักสูตร ให้เข้าใจหน้าที่และบทบาทอย่างถ่องแท้ ครูทุกคนควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรที่ตนจะต้องนำมาใช้ นอกจากนี้ครูควรจะได้รับการศึกษาฝึกฝนให้มีความรู้ทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีสอน การวัดและประเมินผล การสอน ตลอดจนความรู้ด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเด็กที่สอน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและพฤติกรรมของครูในชั้นเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอน และส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาโดยตรง ครูต้องใช้วิธีสอนต่าง ๆ อย่างตรงจุดหมายและเหมาะสมกับสภาพการเรียน ต้องรู้และเข้าใจจุดหมายหลักการ โครงสร้าง แนวดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการทั้ง 9 ประการ ครูจะต้องฝึกให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมโดยผ่านขั้นตอนกระบวนการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำจนเป็นนิสัย และใช้วิธีสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ค่านิยม และการจัดการ ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนและท้องถิ่น แล้วให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่สนใจจนเกิดการค้นพบด้วยตนเอง โดยมีครูให้คำแนะนำปรึกษา

จะเห็นว่าครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่ครูจะต้องศึกษารายละเอียดของหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อนำหลักสูตรไปสู่จุดหมายปลายทางตามที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการบริหารหลักสูตร หมายถึง การจัดการ ควบคุม ดูแลให้การใช้หลักสูตรของบุคลากรภายในโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการจัดครูเข้าสอน การจัดตารางสอน การจัดงบประมาณเพื่อการเรียนการสอน การจัดแนะแนว การจัดกิจกรรมนักเรียน และการนิเทศและติดตามผล การใช้หลักสูตร ซึ่งทั้งหมดเป็นกระบวนการที่จะนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียน โดยเริ่มจากการวางแผนการใช้หลักสูตร ซึ่งทั้งผู้บริหารและครูจะต้องมีการเตรียมการและศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรว่าจุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตรและการสอน แต่ละครั้งมีเป้าหมายที่แท้จริงอย่างไร ซึ่งจะสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และความต้องการของชุมชนเพียงใด และมีการจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น กำหนดการสอน และแผนการสอน ซึ่งการนำหลักสูตรมาปรับใช้ในห้องเรียนมีการวางแผนรับความเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรอย่างไร ทั้งในด้านตัวครู วัสดุประกอบหลักสูตร งบประมาณอาคารสถานที่ ตลอดจนแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจะต้องมีการวางแผนเป็นอย่างดี เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการบริหารหลักสูตรจะต้องดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การจัดครูเข้าสอน

การจัดครูเข้าสอน ผู้บริหารจำเป็นต้องคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ตลอดจนความสมัครใจของครูแต่ละคน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรแต่ละคนได้ใช้ศักยภาพของตนให้เป็นประโยชน์ต่อการใช้หลักสูตรให้มากที่สุด

1.2 การจัดทำเอกสารคู่มือประกอบหลักสูตร การจัดทำแผนการ คู่มือครูแบบเรียน เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทำ แผนการสอนจะช่วยให้ครูเห็นแนวทางชัดเจนยิ่งขึ้นว่าจะทำการสอนแบบใด จะเลือกจัดประสบการณ์อย่างไรให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กอยากเรียน และทำให้การเรียนน่าสนใจ บุญมี เณรยอด (2525) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารโรงเรียน และครู ต้องศึกษาหลักสูตรแม่บทและหลักสูตรระดับท้องถิ่นแล้วนำมาจัดทำเป็นแผนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและผู้เรียน ตลอดจนกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ และความสามารถตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุมิตร คุณานุกร (2523) ที่ว่าเอกสารหลักสูตรจะถูกปรับขยายมาเรื่อย ๆ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมที่สุด เมื่อมาถึงในชั้นเรียนยังต้องถูกปรับอีก เพื่อให้สอดคล้องกับนักเรียนในแต่ละชั้น เอกสารหลักสูตรที่ได้จากการพัฒนาหลักสูตรในระดับโรงเรียน ได้แก่ โครงการสอน ซึ่งมีการจัดทำในสองระดับ คือ ระดับจังหวัดและระดับโรงเรียน ซึ่งในปัจจุบันนี้คือตัวกำหนดตารางสอนนั่นเอง

ในการจัดทำกำหนดการสอนนี้ กรมวิชาการได้เสนอแนวปฏิบัติว่าครูควรจะได้จัดทำกำหนดการสอนและตารางสอนเอง โดยอาจรวมกลุ่มกันจัดทำในระดับโรงเรียนที่มีชั้นเรียนนั้น ๆ หลาย ๆ ห้องเรียน หรือจัดทำในระดับกลุ่ม โรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกันถ้าจำเป็นจริง ๆ จะทำในระดับอำเภอ

ก็ได้ แต่ควรให้ผู้สอนชั้นนั้น ๆ เป็นผู้ทำ ทั้งนี้เพราะผู้สอนย่อมเข้าใจเนื้อหาสาระกิจกรรมต่าง ๆ ในแผนการสอนได้ดีกว่า และสามารถพิจารณาจัดแบ่งเนื้อหา กิจกรรมการสอนให้เหมาะสมกับช่วงเวลาแต่ละวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525)

ส่วนบันทึกการสอนนั้น จะจัดทำในระดับชั้นเรียน เป็นหน้าที่โดยตรงของครูในการทำบันทึกการสอนนั้น อรุณวรรณ เกตุอร่าม (2526) ได้กล่าวว่า เอกสารประกอบหลักสูตรมีมากชนิด สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ครูมากที่สุดในการเตรียมการสอน คือ "แผนการสอนย่อย" หรือ "บันทึกการสอน" แม้ว่าครูจะมีคู่มือครูหรือแผนการสอนอยู่แล้วทุกชั้น ทุกวิชา แล้วก็ตาม แต่ยังคงยากลำบากในการจะนำไปใช้ปฏิบัติการสอน เพราะขอบข่ายกว้างอยู่ เนื่องจากในแต่ละบท หรือแต่ละหน่วยในแผนการสอนหรือคู่มือครูนั้น ใช้เวลาในการสอนมาก อาจเป็น 10 คาบ 15 คาบ หรือมากกว่านั้น ถ้าครูไม่มีแผนการสอนย่อยหรือบันทึกการสอน ครูก็จะไม่ทราบว่าการสอนแต่ละครั้งจะสอนมากน้อยแค่ไหน วิธีการสอนอย่างไร และใช้เวลาเท่าไร ดังนั้นครูจึงควรต้องทำบันทึกการสอน นอกจากนี้ก็มีงานวิจัยของ วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล (2530) พบว่าในด้านการจัดทำกำหนดการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการทำกำหนดการสอน โดยครูเป็นผู้จัดทำเอง

1.3 การจัดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ในการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุเป้าหมายนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนไว้บริการเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้สะดวกทันเวลา และคุ้มค่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีการสำรวจความต้องการของครู รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือและจัดบริการด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการสอนแก่ครูได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม

1.4 การจัดอาคารสถานที่และแหล่งวิทยาการ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ที่จะต้องดำเนินการ และการเตรียมอาคารสถานที่ สำหรับผู้ใช้หลักสูตร โดยยึดเป้าหมาย และหลักการของหลักสูตรตลอดจนจุดเน้นต่าง ๆ มีดังนี้

การสอนตามแนวทางของหลักสูตร คือ การให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามรูปแบบของการปฏิบัติในชีวิตจริง

จัดสภาพแวดล้อมสำคัญที่จะเป็นตัวแบบให้ผู้เรียน

จัดบรรยากาศ ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและทำงานร่วมกัน

จัดให้มีห้องสมุด มุมหนังสือหรือแหล่งวิชาที่จะให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้

ด้วยตนเอง

มีบริเวณสำหรับให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนปฏิบัติกิจกรรมในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

จัดสถานที่สำหรับผู้เรียน ได้ฝึกออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

โรงเรียนต้องจัดอาคารสถานที่และบริเวณทั่วไปให้มีความสะอาดเรียบร้อย รมรื่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นและได้อยู่ใกล้ขีดสภาพแวดล้อม

จัดป้ายนิเทศสำหรับโรงเรียน ห้องเรียน ป้ายสถิติ ป้ายชื่อนั้นให้อยู่ในสภาพปัจจุบัน และใช้ประโยชน์ได้ การจัดป้ายนิเทศเป็นการประชาสัมพันธ์เรื่องต่าง ๆ ให้บุคลากรในโรงเรียนได้ทราบ (สำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ , 2534)

แหล่งวิทยากร หมายถึง สถานที่ บุคคล เอกสาร วัสดุ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่จะเป็นแหล่งเสริมความรู้ และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน และส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนได้อย่างรวดเร็ว และเสียเวลาน้อยที่สุด ครูที่ฉลาดควรพิจารณาเลือกแหล่งวิทยากรต่าง ๆ ที่มีผู้ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนให้มากที่สุด และจัดแบ่งตามแหล่งที่อยู่ ซึ่งอาจจัดได้ 4 ประเภท คือ แหล่งวิทยากรภายในโรงเรียน แหล่งวิทยากรในกลุ่มโรงเรียน แหล่งวิทยากรในท้องถิ่นและแหล่งวิทยากรนอกท้องถิ่น (ทัศนีย์ คุงเมธิ 2532) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2520) ได้ทำการวิจัยโดยศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนพบว่า ตัวแปร ด้านขนาดของโรงเรียนเป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับ บังอาจ บำรุงศรี (2521) พบผลว่า ครูประถมศึกษาส่วนใหญ่สนใจและแสวงหาความรู้เพิ่มเติม แต่ขาดแหล่งวิชาและเอกสารที่จะค้นคว้า

การจัดอาคารสถานที่และแหล่งวิทยากรให้สอดคล้องกับการใช้หลักสูตรจึงเป็นสิ่งสำคัญ อีกประการหนึ่งที่จะช่วยให้การนำหลักสูตรไปปฏิบัติในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูควรให้มีการวางแผน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนและสอดคล้องกับหลักสูตรมากที่สุด

1.5 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนมากซึ่งการเรียนการสอนในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมากมาย ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้โดยเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้มีประสบการณ์ที่จะดำเนินชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข ดังเช่นที่ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2526) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า โรงเรียนประถมศึกษาจะต้องคำนึงถึงบริการที่จะทำให้การจัดการศึกษามีลักษณะเป็นไปเพื่อการเสริมสร้าง และเป็นไปเพื่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มากขึ้น โรงเรียนประถมศึกษาได้จัดตั้งขึ้นเพื่อสอนหนังสือแต่เพียงอย่างเดียว ยังมีหน้าที่จะจัดสิ่งแวดล้อม บรรยากาศและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ดังนั้น ครูนอกจากจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามเนื้อหาวิชาในหลักสูตรแล้ว ยังจะต้องจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาเพื่อเสริมประสบการณ์ให้กับผู้เรียนอีกด้วย

กิจกรรมเสริมหลักสูตรจึงเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อมุ่งส่งเสริมประสบการณ์และพัฒนาการทุกด้านให้นักเรียนดังเช่นที่ วันนอร์มะทา (2523) และกระทรวงศึกษาธิการ (2520) ได้ให้ข้อสรุปตรงกันว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความมุ่งหมายที่สำคัญ ดังนี้

1. เพื่อสนองความต้องการทางจิตวิทยาของนักเรียน ซึ่งได้แก่ความต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่ม การยอมรับของบุคคลด้วยกัน การยกย่องชมเชย ความสำเร็จ การฝึกทักษะ การอยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งอบอุ่นและเป็นมิตร เพื่อทดแทนสิ่งที่ตนเองขาด เช่น ความสามารถในการเรียน เป็นต้น
2. กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยให้นักเรียนได้แสดงออกในด้านความสนใจ ความสามารถพิเศษ และความกระตือรือร้นของนักเรียน เช่น กิจกรรมด้านดนตรี ศิลปะ
3. เพื่อให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามลัทธิและหน้าที่ มีความเข้าใจและเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้มีคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม
5. เป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียน และนักเรียนกันเอง
6. ช่วยพัฒนาความเป็นผู้นำของนักเรียนได้ดียิ่งกว่าการเรียนในชั้นเรียน

กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้รับความรู้จากประสบการณ์ในโรงเรียน โดยจัดสิ่งแวดล้อม บรรยากาศที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดี มีความก้าวหน้าทางวิชาการ ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพและความสามารถเฉพาะตนเป็นการช่วยเสริมการนำหลักสูตรไปใช้ให้ได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.6 การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ระหว่างการใช้หลักสูตรนั้นหน่วยงาน ส่วนกลางในฐานะผู้พัฒนาหลักสูตรควรจะได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเป็นการเพิ่มเติม และติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนว่าได้ดำเนินการด้วยความถูกต้องมีปัญหาใดเกิดขึ้นหรือไม่ หากมีปัญหาก็จะได้หาทางแก้ไขให้ลุล่วงลงไป สำหรับหน่วยงานในระดับท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ใช้หลักสูตรก็อาจจะมีการดำเนินการให้คำแนะนำและช่วยเหลือแก่ครูผู้ใช้หลักสูตร เพื่อให้ครูได้ดำเนินการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง การนิเทศการใช้หลักสูตร หรือนิเทศการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงหลักสำคัญของการนิเทศก็คือ เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันเพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือ โดยลักษณะเช่นนี้ผู้นิเทศจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีกับผู้รับการนิเทศ การดำเนินการนิเทศจะต้องดำเนินการไปด้วยบรรยากาศแห่งความเป็นประชาธิปไตยและร่วมมือกัน (สังต์ อุทรานันท์, 2528) และนอกจากนั้นการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร คือ กระบวนการสร้างสรรค์ในการให้คำแนะนำและการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครู ในอันที่จะปรับปรุงครูและสภาพการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์ เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดีและสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพโรงเรียนจะต้องจัดให้

มีระบบนิเทศทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ถือว่าการนิเทศภายในเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งควรจัดให้มีขึ้น อย่างเป็นระบบ โดยมีการจัดองค์การ เป้าหมายนิเทศ วิธีการนิเทศ และกิจกรรมในการนิเทศ กำหนดไว้อย่าง ชัดเจน การบริหารการศึกษาและการนิเทศการศึกษาจะต้องประสานสัมพันธ์กัน (สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534)

1.7 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) ได้กล่าวถึงการประชาสัมพันธ์หลัก สูตรว่า หมายถึง ภารกิจที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตรจะต้องวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรเพื่อการสื่อ สารสองทาง และเสริมสร้างให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความรู้สึกที่ดีต่อหลักสูตร ป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิด ขจัดและลดสาเหตุแห่งการขัดแย้งต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนนโยบายการดำเนินการใช้หลักสูตร การวางแผน งานประชาสัมพันธ์หลักสูตรเป็นเสมือนหัวใจของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ที่ดี ช่วยให้เกิดการประสาน งาน ขจัดอุปสรรคและปัญหาซ้ำซ้อนถ้าขาดการวางแผนก็ยากที่งานการใช้หลักสูตรจะดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ การวางแผน การประชาสัมพันธ์หลักสูตรควรจัดเป็น 3 ระยะ คือ ก่อนการใช้หลักสูตร ระหว่างการ ใช้หลักสูตร และภายหลังการใช้หลักสูตร การวางแผนการประชาสัมพันธ์หลักสูตรมีดังต่อไปนี้

1.7.1 กำหนดวัตถุประสงค์ จะต้องกำหนดหรือระบุสิ่งที่ต้องการประชาสัมพันธ์ไว้อย่าง ชัดเจน ว่าเพื่ออะไรบ้าง จะต้องสร้างความเข้าใจในสิ่งใดหรือด้วยการแก้ปัญหาใดในหลักสูตร

1.7.2 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย จะต้องระบุให้แน่ชัดว่ากลุ่มเป้าหมายคือใคร มีพื้นฐาน การศึกษาหรือภูมิหลังอย่างไร รวมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ เช่น พื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งว่าใครจะสามารถเป็นผู้นำความคิดเห็นหรือมีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ข่าวสารหลักสูตรไปสู่ประชาชนใน ท้องถิ่น

1.7.3 การกำหนดหัวข้อเรื่อง จะต้องกำหนดให้แน่นอนว่า แนวหัวข้อเรื่องเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์หลักสูตรจะเน้นไปทางใด ตลอดจนการกำหนดสัญลักษณ์ หรือข้อความที่จะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ รวดเร็ว

1.7.4 การกำหนดระยะเวลา จะต้องมีการกำหนดช่วงระยะเวลา หรือจังหวะเวลาที่เหมาะสมที่สุดในการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น อาจจะเริ่มทำการเผยแพร่เกี่ยวกับ หลักสูตรใหม่ล่วงหน้าเป็นการกระตุ้นความสนใจ

1.7.5 การกำหนดสิ่งและเทคนิคต่าง ๆ จะต้องกำหนดลงไปว่าจะใช้สื่อหรือเครื่องมือใด บ้าง รวมทั้งเทคนิคอื่น ๆ

1.7.6 การกำหนดงบประมาณ จะต้องกำหนดงบประมาณที่จะใช้ในการดำเนินงานให้ อย่างชัดเจน การกำหนดงบประมาณรวมทั้งกำหนดบุคลากรที่จะต้องใช้ในการดำเนินงาน

การประชาสัมพันธ์หลักสูตรจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งนี้เพราะการประชาสัมพันธ์หลักสูตรเป็นวิธีการสร้างความเข้าใจอันดี ระหว่างผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรทุกฝ่าย เพื่อให้ทราบว่าหลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่ให้มีการปรับตรงจุดใด มีจุดเน้นอย่างไร และมีวิธีปฏิบัติในการใช้หลักสูตรอย่างไร ถ้าทุกฝ่ายเข้าใจตรงกันจะทำให้เกิดความร่วมมือสนับสนุนการใช้หลักสูตรตามบทบาทในหน้าที่ของตนเอง

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ทักษะและกระบวนการต่าง ๆ เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ ไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต การจัดการเรียนการสอน จึงประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การเตรียมการสอน เป็นการวางแผนการสอนล่วงหน้าของครู ซึ่งจะต้องมีการจัดทำบันทึกการสอน เตรียมสื่อการสอน วิธีการวัดผลและประเมินผล ตลอดจนเครื่องมือวัดจุดประสงค์ย่อยไว้ล่วงหน้า เพื่อช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปตามลำดับขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้ และบรรลุผลตามจุดประสงค์

การเตรียมการสอนของครูมี 2 ลักษณะ คือ

2.1.1 การเตรียมตัวในระยะยาวหรือการเตรียมตัวโดยทั่วไป ซึ่งครูจะต้องเตรียมในเรื่องการศึกษาถึงหลักสูตร การศึกษาเอกสารอื่น ๆ ที่ประกอบเป็นตัวหลักสูตร เช่น แผนการสอน คู่มือครู หนังสือเรียน แบบฝึกหัด ตลอดจนสื่อการเรียนการสอนอื่นๆ และตลอดทั้งการศึกษาวิธีการวัดและการประเมินผลการเรียน ตลอดจนการใช้แบบฟอร์มต่างๆ ตามหลักสูตรใหม่

2.1.2 การเตรียมตัวในระยะสั้น หรือการเตรียมตัวเพื่อที่จะสอนในแต่ละวัน ซึ่งครูจะต้องทำกำหนดการสอน และตารางสอนก่อนว่าจะสอนเรื่องอะไร ใช้เวลาที่สอนกี่คาบ แล้วจึงไปดูแผนการสอนหรือคู่มือครู เพื่อศึกษาความคิดรวบยอด จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ รายละเอียด ว่ามีอะไรบ้าง แล้วพิจารณาดูความสอดคล้องระหว่าง ความคิดรวบยอด และจุดประสงค์ ว่ามีความสอดคล้องหรือไม่ รวมทั้งการศึกษากิจกรรมการเรียน สื่อการเรียนทั้งหมด การวัดผลและประเมินผล ตลอดจนการศึกษาเนื้อหาสาระเพิ่มเติม การกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525)

ชูชาติ เริงฉลาด (2527) ได้กล่าวถึงการเตรียมการสอนของครูว่าเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นสำหรับครูทุกคน เพราะทำให้ครูประหยัดเวลา ลดข้อผิดพลาด และเกิดความมั่นใจในการสอนมากขึ้น องค์การ อินทรมพรรย (2528) ได้กล่าวถึงการเตรียมการสอนว่า "ครูทุกคน ไม่ว่าจะมีความชำนาญในการ

สอนมากนักน้อยเพียงใดก็ตาม ก็จะต้องเตรียมการสอน" ซีรยุทธ์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา (2528) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า "การเตรียมการสอนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสอนที่ดี ครูประถมศึกษาที่ดีควรจะได้เตรียมการสอนทุกครั้งก่อนที่จะสอน"

จะเห็นได้ว่า การเตรียมการสอนมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนมาก ถึงแม้ครูจะมีประสบการณ์ในการสอนเป็นเวลานานปี แต่สิ่งที่สอนอาจเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นครูจะต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ที่ถูกต้องทันสมัย และเป็นการเตรียมความพร้อมของครูก่อนลงมือสอนจริง ช่วยให้การดำเนินการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ และเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ครูอีกด้วย

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรมีจุดเน้น 2 ประการ คือ การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534)

การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การสอนที่จัดเนื้อหา และกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต การสอนที่จัดเนื้อหา และกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน และการสอนที่ให้ผู้เรียนได้คิดหาความรู้ และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ส่วนการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ เป็นวิธีสอนที่เน้นการแก้ปัญหา กระบวนการทำงาน และฝึกกระบวนการต่างๆ จนติดเป็นนิสัย การฝึกให้นักเรียนหาความรู้ โดยเน้นกระบวนการ จะทำให้นักเรียนนำข้อมูลมาคิดวิเคราะห์ เปรียบเทียบ สร้างทางเลือก ประเมินผล ฯลฯ จนจำข้อมูลและเกิดความเข้าใจโดยไม่ต้องท่องจำ และในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดเน้นทั้ง 2 ประการดังกล่าวข้างต้นนั้น ได้มีการรวบรวมเอาวิธีสอนต่างๆ เข้าด้วยกัน เป็นกระบวนการสอนที่เรียกว่า "ทักษะกระบวนการ" แนวปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ครูยึดเป็นแนวทางดังนี้

2.2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเนื้อหาในแต่ละบทเรียนควรยึดหยุ่นได้ตามเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียน และให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวิชามากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2.2.2 ผู้สอนควรจะใช้วิธีสอนที่จะให้ผู้เรียนรู้ปัญหา และความต้องการของตนเอง และท้องถิ่น ฝึกให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาวิธีสอนให้เห็นว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์และลักษณะเนื้อหาวิชา เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา ค้นคว้า อภิปราย

2.2.3 ผู้สอนควรคำนึงถึงการที่จะให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนทั้งภาควิชาการ และภาคปฏิบัติ ซึ่งมีผลส่งเสริมคุณลักษณะเฉพาะของเอกัตบุคคล และให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้

2.2.4 กำหนดเวลาเรียนแต่ละคาบให้โรงเรียนจัดทำเป็นช่วงสั้นหรือยาวตามความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ลักษณะเนื้อหาของกิจกรรม (กรมวิชาการ, 2521)

2.3 การใช้สื่อและอุปกรณ์การสอน

สื่อการสอน หมายถึง วัสดุครุภัณฑ์ อุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ ทั้งที่เป็นประเภทถาวรและสิ้นเปลืองที่ครูจำเป็นต้องใช้ปฏิบัติกิจกรรมในโรงเรียน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525) ชนิดของสื่อ

แนวคิดพื้นฐานในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน ครูจะต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดปรัชญา จุดหมาย หลักการและโครงสร้างของหลักสูตรอย่างละเอียด เพื่อจะได้มองเห็นทิศทางของหลักสูตรแม่บทอย่างชัดเจนก่อน จึงจะสามารถกำหนดสื่อการเรียนการสอนได้ ซึ่งมีองค์ประกอบในการตัดสินใจเลือกใช้สื่อ ดังนี้

2.3.1 ลักษณะเนื้อหาวิชาของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ความแตกต่างของลักษณะเนื้อหาวิชาของแต่ละกลุ่มประสบการณ์อยู่ที่กระบวนการเรียนรู้ว่าจะเน้นด้านใด ครูจะต้องวิเคราะห์ให้ได้ เพื่อกำหนดสื่อให้ตรงตามลักษณะการเรียนรู้

2.3.2 จุดประสงค์ของการเรียนรู้ ครูต้องศึกษาว่า เนื้อหาที่จะสอนในแต่ละครั้งมีจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างไร ต้องการให้เกิดอะไรขึ้นกับผู้เรียน เพื่อกำหนดสื่อให้ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้

2.3.3 ตัวผู้เรียน ครูจะต้องคำนึงถึงวัยและจำนวนของผู้เรียน จะได้จัดสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมเพียงพอ เพื่อประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียน

2.3.4 สภาพท้องถิ่นและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เป็นตัวกำหนดว่าสื่อการเรียนการสอนที่ครูเลือกใช้นั้น จะสามารถจัดหาและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534)

จากการวิจัยของ ประสงค์ พิมล (2530) เรื่องการศึกษาปัญหาการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า การใช้สื่อการสอนของครูนั้น ประสบปัญหาคือ ครูไม่มีเวลาในการเตรียมสื่อการสอนในชั้นเรียน มีนักเรียนมากไม่เหมาะในการใช้สื่อ สื่อการสอนในโรงเรียนมีน้อยไม่เพียงพอ และการหาสื่อให้ตรงจุดมุ่งหมายในการสอน

ยาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา มหาลงเลิศ (2527) เรื่องปัญหาและความต้องการสื่อการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่พบว่าครูส่วนใหญ่ไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอน เพราะมีชั่วโมงสอนมาก ทั้งยังขาดความรู้ในการผลิตและการใช้สื่อ ในส่วนที่เป็นปัญหาอันเกิดจากสถานศึกษา และฝ่ายบริหารคือ ในห้องสมุดมีหนังสือน้อย ไม่เพียงพอสำหรับให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ โรงเรียนขาดแคลนสื่อการสอน ขาดงบประมาณ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญ และไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควร

สื่อและอุปกรณ์การสอนมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน เพราะช่วยให้นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียน ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดี เกิดการเรียนรู้ที่คงทน ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นครู จึงควรจัดหาหรือผลิตสื่อการสอน เพื่อนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนให้มากที่สุด และเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบทเรียน และกิจกรรมจะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนด

2.4 การวัดและประเมินผลการเรียน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2527) ได้กล่าวถึงการวัดผล การเรียนการสอนว่า การวัดผลการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้น ครูจะต้องให้ความสนใจต่อความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนตลอดเวลา และควรจัดให้มีการทดสอบความรู้ของผู้เรียนในชั้นเรียน การสังเกต การมอบหมายงานให้ทำ และในปลายภาคเรียนก็จัดให้มีการสอบประจำภาคเรียนเพื่อทดสอบความรู้ของผู้เรียนโดยตรงอีกด้วย ส่วนผลที่ได้จะเก็บบันทึกไว้เพื่อรายงานความก้าวหน้าในการเรียนให้ผู้ปกครองทราบต่อไป ผลที่ได้จากการวัดผลและประเมินผลนั้นจะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่ครูได้กำหนดไว้ รวมทั้งมีความสามารถที่กำหนดไว้ด้วย และเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องออกแบบทดสอบเป็น รวมทั้งประเมินผลของคะแนนที่ได้มาด้วย สำหรับวิธีการวัดผลและประเมินผลความสามารถและพฤติกรรมของผู้เรียนนั้นมีอยู่หลายวิธีด้วยกัน เช่น จากการให้คะแนน จากการสังเกตของครู การเขียนรายงานของนักเรียน การตรวจสมุด บันทึกรายงาน หรือจากการแสดงออกในลักษณะต่างๆ ของผู้เรียนโดยการสาธิต หรือการแสดงความสามารถหน้าชั้นเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ครูอาจจะทราบความสามารถของผู้เรียนได้จากการสัมภาษณ์ การตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ การตรวจดูผลงานที่นักเรียนได้ปฏิบัติ การวัดและประเมินผลการเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เครื่องมือในการตรวจสอบความสามารถของผู้เรียน และเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินการตามแนวหลักสูตร ซึ่งผู้บริหารและครูมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องทำการทดสอบ ตามลักษณะการจัดประสบการณ์ และเนื้อหาวิชาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ แล้วนำผลไปพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ทั้งนี้จะต้องเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ด้วยการประเมินผลการเรียน การประเมินผลการเรียนยังคงยึดหลักการเพื่อปรับปรุง

การเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้ประเมินผลจึงต้องเป็นผู้สอนที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน รู้จักและเข้าใจนักเรียนในด้านต่างๆ โรงเรียนต้องดูแลควบคุม ให้การวัดผลและประเมินผลเป็นไปตามระเบียบการประเมินผลการเรียนดังนี้

2.4.1 จัดให้มีการประเมินผลก่อนเรียน

2.4.2 การประเมินผลระหว่างภาค ถ้านักเรียนคนใดไม่มีความรู้ ความสามารถตามจุดประสงค์ ต้องจัดให้มีการซ่อมเสริม

2.4.3 การประเมินผลปลายภาค ให้เลือกประเมินผลเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญ โดยให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จริยพิสัย ทักษะพิสัย และด้านกระบวนการ

2.5 การสอนซ่อมเสริม ตามสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยทั่ว ๆ ไป ครูจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนทุกคนเรียนเหมือน ๆ กัน และให้เรียนไปพร้อม ๆ กัน แต่เนื่องจากนักเรียนในห้องเรียนแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกันทั้งทางด้านความสามารถในการรับรู้ และอัตราการเรียนรู้ ดังนั้นสิ่งที่นักเรียนแต่ละคนได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูในระยะเวลาที่เท่า ๆ กัน จะแตกต่างกันไปตามระดับความสามารถของนักเรียนและทำให้นักเรียนส่วนหนึ่งไม่เข้าใจบทเรียนได้ดีพอ ทางแก้ปัญหานักเรียนที่ยังไม่เข้าใจบทเรียนนี้ จรูญ จียโชค (2530) ได้เสนอแนะว่าครูควรจัดสอนซ่อมเสริมให้ ซึ่งการจัดกิจกรรมการซ่อมเสริมเป็นสิ่งสำคัญ ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนซ่อมเสริมเป็นอย่างดี ในการจัดสอนซ่อมเสริมครูต้องจัดแบ่งประเภทของนักเรียนให้เหมาะสม การสอนซ่อมเสริมแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

2.5.1 การสอนซ่อมเสริมสำหรับเด็กที่เรียนอ่อน เรียนไม่ทันเพื่อให้เรียนได้ทันเพื่อนในระดับเดียวกันหรือทันตามโครงการที่กำหนดไว้

2.5.2 การสอนซ่อมเสริมสำหรับเด็กฉลาดให้ได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เต็มที่ และเป็นไปในแนวที่ถูกที่ควรและมีประโยชน์

ในการจัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริม ครูจะต้องคำนึงถึงผลที่ได้รับจากการสอนที่คุ้มค่าเพราะครูและนักเรียนต้องใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้นจากการเรียนปกติ ดังนั้น ครูจะต้องคำนึงถึงหลักการสอนซ่อมเสริมว่า เป็นการสอนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนขจัดข้อเสียหรือข้อบกพร่องของนักเรียน ตลอดจนการเรียนที่ไม่ถูกวิธีให้หมดไปเพื่อซ่อมให้ดีขึ้น (กรมวิชาการ, 2526) นอกจากนี้ จรูญ จียโชค (2530) ได้เสนอแนะหลักการสอนซ่อมเสริมเด็กที่มีปัญหาทางการเรียน พอสรุปได้ดังนี้

1. การสอนจะต้องเริ่มจากสิ่งที่เด็กมีความรู้อยู่แล้วและขยายไปสู่ความรู้ใหม่
2. การสอนซ่อมเสริมจะต้องสอนครั้งละเรื่อง เพื่อไม่ทำให้เด็กสับสน
3. การสอนจะต้องใช้เวลาสอนครั้งละน้อย ๆ ไม่ควรเกินครั้งละ 30 นาที

4. ครูต้องสอนในสิ่งที่นักเรียนไม่รู้หรือสิ่งที่นักเรียนบกพร่อง
5. ครูต้องสอนด้วยวิธีการใหม่ ๆ ไม่ซ้ำกับวิธีสอนแบบเดิมที่นักเรียนได้เรียนมาแล้ว
6. ต้องมีการประเมินผลการสอนทุกครั้งหลังจากสอนซ่อมเสริมแล้ว

สรุปแล้วการสอนซ่อมเสริม เป็นการสอนที่ครูมุ่งช่วยเหลือนักเรียนแต่ละคนในการแก้ไขข้อบกพร่อง และเสริมความรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาตามความสามารถของนักเรียน ครูอาจใช้เทคนิควิธีสอน และเวลาในการสอนที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพของโรงเรียนนั้น ๆ

ข้อควรคำนึงในการนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้ต้องคำนึงถึง 2 ประการคือ ส่วนที่เกี่ยวกับผู้เรียนและส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

1. ส่วนที่เกี่ยวกับผู้เรียน

- 1.1 ให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกรูปแบบของพฤติกรรมที่พึงปรารถนา
- 1.2 สนับสนุนในสิ่งที่ผู้เรียนมีความถนัดและสนใจ
- 1.3 ให้คำแนะนำช่วยเหลือและการวางแผนอนาคตให้กับผู้เรียน
- 1.4 ให้ความสำคัญสำหรับวิชาเลือกให้เพียงพอที่จะพัฒนาความสามารถในการประกอบอาชีพ
- 1.5 ประเมินผล เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและการบริหารให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด
- 1.6 การจัดหาสถานที่เรียนและครูผู้ให้ความรู้ที่หลากหลายออกไปกว่าเดิม
- 1.7 มีโปรแกรมให้ผู้เรียนได้เลือกปฏิบัติ
- 1.8 มีการประเมินผลเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าของผู้เรียน
- 1.9 มีข้อมูลทุกด้านเกี่ยวกับนักเรียน เพื่อประโยชน์ในการแนะแนวและอื่น ๆ
- 1.10 ผู้บริหารให้ความสนใจต่อครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด

2. ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ที่ควรพิจารณาคือ

2.1 การจัดห้องเรียน ควรคำนึงถึงบรรยากาศ และสอดคล้องกับหลักสูตร และความต้องการของผู้เรียนด้วย จำนวนนักเรียนในห้องไม่มากและน้อยเกินไป

2.2 การบริการเพื่อการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรและพัฒนาผู้เรียนให้มีโอกาสพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน

2.3 การเปิดวิชาเลือก ควรจะเปิดให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือก โดยมีการแนะแนวทางเพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุด

2.4 การจัดกิจกรรมต่างๆ ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด ฝึกความรับผิดชอบ และการอยู่ร่วมกันในสังคม

2.5 การประเมินผล นำผลการประเมินผลไปปรับปรุงกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับผู้เรียน และยังผลไปถึงการปรับปรุงหลักสูตรด้วย

2.6 การจัดบุคลากร มอบงานให้เหมาะสมกับคุณวุฒิ ความสามารถ ความสนใจของบุคลากร สนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ความสามารถในด้านที่ตนได้รับมอบหมาย มีสวัสดิการและความสะดวกต่าง ๆ ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถและสมัครใจ

2.7 การเงิน มีการวางแผนกำหนดงบประมาณและจัดสรรค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้เหมาะสมสอดคล้องและเกิดประโยชน์สูงสุดในทุกด้าน และปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรที่จะนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลดีต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารโรงเรียนและครูต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและกระบวนการใช้หลักสูตร จึงจำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนให้สนองเจตนารมณ์ของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้นี้ ได้มีผู้ศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

จินดา อาจินสมัจาร (2522) ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอนจริยธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ในเขตการศึกษา 2" ผลการวิจัยพบว่า ครูสอนจริยศึกษาร้อยละ 81.24 ไม่ได้ผ่านการฝึกอบรมมาเลย ผู้บริหารไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน จริยศึกษาอย่างเพียงพอ และไม่คอยเห็นความสำคัญของจริยศึกษา ขาดการสนับสนุนด้านการนิเทศและติดตามผล ครูมีปัญหามากในเรื่องความสามารถในการผลิตอุปกรณ์ สื่อการเรียนต่าง ๆ การเลือกวิธีวัดผล และการสร้าง เครื่องมือวัดผลให้สอดคล้องกับบทเรียน

มาลินี กุลมาตย์ (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความคาดหวังของครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ ที่มีต่อประสิทธิภาพของหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย" ผลการวิจัยพบว่าครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ มีความคิดเห็นว่า เนื้อหากลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่กำหนดไว้นั้น ยังไม่ชัดเจนพอและค่อนข้างยากและมากเกินไป มีปัญหาเรื่องการขาดแคลน

วัสดุอุปกรณ์การเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้จัดทำเป็นสื่อการเรียน ทำสื่อการเรียนไม่ทัน ขาดการสนับสนุนและช่วยเหลือในการทำหรือใช้สื่อการเรียน ขาดแคลนสื่อที่จะใช้ในการสอนด้วยเพลงประกอบบทเรียน ด้านการวัดและประเมินผล ครูขาดความรู้และทักษะในการสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน

วิไล โบว์เสวีวงศ์ (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในเขตการศึกษา 6 "ผลการวิจัยพบว่าด้านความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและวัสดุหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีความเข้าใจหลักสูตรพอสมควร ส่วนใหญ่ครูยังไม่เข้าใจดีนัก ครูส่วนใหญ่มีปัญหาทางด้านวิธีสอน เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจวิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อหลักสูตรใหม่ และเนื่องจากครูมีประสบการณ์ทางด้านการสอนน้อยทำให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับชั้นเรียน ผู้เรียนและการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุดได้ อีกทั้งยังขาดงบประมาณที่จะให้ครูจัดหาหนังสือ อุปกรณ์ในการจัดห้องเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมากที่สุด ปัญหาเด็กขาดเรียน เป็นปัญหาแก่ครูในการจัดสอนซ่อมเสริม เด็กขาดอุปกรณ์การเรียนทางด้านสื่อการเรียนการสอน ประสบปัญหาเนื่องจากโรงเรียนขาดสื่อและแทบทุกประเภท ขาดแหล่งบริการสื่อการเรียนให้แก่ครู ครูขาดทักษะในการจัดทำและใช้สื่อ ทางด้านการวัดและประเมินผลยังขาดแคลนวัสดุ ครุภัณฑ์ ในการจัดทำเครื่องมือในการวัดผล ครูไม่เข้าใจหลักและวิธีการวัดผลตามแนวหลักสูตรใหม่

สุกัญญา สุจริตจิตร (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการเรียนการสอนบูรณาการตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดนครราชสีมา "ผลการวิจัยพบว่า ครูยังมีปัญหาในเรื่องการสอนให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และการตรวจสอบจุดประสงค์นักเรียนแต่ละคนเมื่อจบการสอน และสภาพห้องเรียนยังไม่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีปัญหาเกี่ยวกับความขาดแคลนวัสดุในท้องถิ่นที่จะนำมาทำสื่อการเรียน ทั้งยังขาดการสนับสนุนและช่วยเหลือในการทำ หรือการใช้ครูไม่สามารถทำสื่อการเรียนให้ทันกับการสอนทุกครั้ง และด้านการวัดผลขาดความช่วยเหลือจากจังหวัดในการสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

ศิริวรรณ ดีไพบูลย์ (2522) ได้ทำการวิจัย เรื่องศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในเขตการศึกษา 2 โดยศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียนและครูชั้น ป.1 ผลการวิจัยพบว่า ครูมีปัญหาไม่เข้าใจในเรื่องหลักสูตรและวัสดุหลักสูตรการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนกิจกรรมการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดต่าง ๆ ค่อนข้างมาก แต่ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความรู้ความมั่นใจในรายละเอียดต่าง ๆ น้อย อันเนื่องมาจากไม่ได้รับความช่วยเหลือและร่วมมือจากผู้บริหารเท่าที่ควร มีปัญหาครูไม่ครบชั้น ครูไม่ชอบสอนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 1 ครูได้รับการอบรมไม่ทั่วถึงจึงทำให้มีความลำบากในการจัดครูเข้าสอน ผู้บริหารโรงเรียนและครู พบปัญหาความไม่เหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอนกับท้องถิ่น สถานที่เรียนคับแคบ ไม่สะดวกในการจัดกิจกรรม แผนการสอนมีมากเกินไป และความไม่เพียงพอของสื่อการสอนการวัดและประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียนมีความเข้าใจในเรื่องนี้ค่อนข้างมากแต่ครูมีความเข้าใจและนำไปใช้ได้บ้างน้อย สมควรจะได้รับ การอบรมในเรื่องนี้มากขึ้น

ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ (2533) ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดราชบุรี" ผลการวิจัยพบว่า จุดประสงค์มีมากเกินไปจนไม่สามารถสอนได้ครบทุกจุดประสงค์ และจุดประสงค์บางข้อยากเกินไป เนื้อหาบางข้อสอนแล้วไม่ตรงกับจุดประสงค์ บางเนื้อหาไม่เหมาะสมกับโรงเรียน ในชนบท เนื้อหามากเกินไป ขาดคู่มือครู ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน แผนการสอนมีมากเกินไป และความไม่เพียงพอของสื่อการสอน การวัดและประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียนมีความเข้าใจในเรื่องนี้ค่อนข้าง มากแต่ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความเข้าใจและนำไปใช้ได้บ้างน้อย สมควรจะได้รับ การอบรมในเรื่องนี้ มากขึ้น

จันทนา ตั้งสุวรรณพานิช (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้แผนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของครูเกี่ยวกับการใช้แผนการสอน ครู ประสบปัญหาเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องความรู้พื้นฐานของการสอนจริยศึกษา และวิธีบูรณาการ ครูไม่มีทักษะ ไม่มีความพร้อมที่จะทำตามหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรเกี่ยวกับความสามารถในการให้นักเรียน เข้ามามีบทบาทในการทำกิจกรรม เพื่อปลูกฝังการสร้างเสริมลักษณะนิสัย ความพร้อมในการจัดหาสื่อการเรียน การสอนและการสนับสนุนของโรงเรียนในการจัดสื่อการเรียนที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน วิธีผลครูใช้ วิธีสังเกตความตั้งใจ ความสนใจในขณะที่เรียนมาเป็นอันดับแรก ส่วนวิธีอื่น ๆ รองลงมาได้แก่ ตรวจสอบผลงาน สังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก สนทนาและซักถามทดสอบ สังเกตความร่วมมือในการทำงานเป็นกลุ่ม และศึกษาเป็นรายบุคคล

สายสมร ตีวิเศษ (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการใช้ หลักสูตรกลุ่มทักษะของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 9" ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มาแล้ว เป็นอย่างดี สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้เหมาะสม แต่ครูมีเวลาทำสื่อการเรียนน้อย ขาดสื่อการเรียนที่ จำเป็นที่มีความแพงเอกสารหลักสูตรมีไม่พอใช้ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียนทำได้ไม่กว้างขวาง นัก ผู้บริหารและครูเข้าใจและสามารถนำระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการเรียนประถมศึกษาของกระทรวง

ศึกษาธิการไปใช้ได้เหมาะสม แต่มีปัญหาเรื่องการสร้างเครื่องมือวัดผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครบตามที่หลักสูตรเสนอแนะไว้ในคู่มือครู แผนการสอนมีการส่งเสริมการนิเทศภายในโรงเรียน โรงเรียนต้องทำการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรในทุกรูปแบบ เพราะโรงเรียนไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและชุมชนเท่าที่ควร

กัญญา เดชาภิวัฒน์กุล (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนของครูประถมศึกษาระดับกรุงเทพมหานคร เขตปทุมวัน" พบว่าครูประถมศึกษาประสบปัญหาด้านการใช้บทเรียน การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานประกอบอาชีพอันควรแก่วัยความสามารถในการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีโอกาสทั้งภาคเนื้อหา ทฤษฎีและมีปัญหาการผลิตสื่อด้วยวัสดุท้องถิ่น และมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนในด้านการเลือกวิธีการและเทคนิคการสอน การผลิต และการใช้สื่อการสอน และการวัดประเมินผลการสอน

วาสนา ณ นคร (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่" ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการบริหารการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการวางแผนการใช้หลักสูตร โดยประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจในเรื่องของหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมกันจัดทำแผนงาน โครงการของโรงเรียน มีการสำรวจความต้องการของครูเกี่ยวกับเอกสารหลักสูตร และสื่อ มีการจัดทำบันทึกการสอน ส่วนปัญหาที่ประสบได้แก่ ขาดงบประมาณ เอกสารหลักสูตรและสื่อไม่เพียงพอกับความต้องการ ครูขาดความรู้และทักษะในการสร้างสื่อ โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการเตรียมการก่อนจัดครูเข้าสอน โดยการสำรวจความสมัครใจของครู มีการจัดสรรงบประมาณ มีการประชุมปฏิบัติการเพื่อผลิตเอกสารและสื่อ โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น วิธีการนิเทศที่ใช้คือ การเยี่ยมชมและมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยพิจารณาจากความพร้อมของโรงเรียน ประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร โดยการเชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ในส่วนที่เป็นปัญหา คือ ครูไม่มีเวลาเตรียมตัว เนื่องจากมีงานอื่นต้องรับผิดชอบมาก ไม่ได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์อำเภออย่างต่อเนื่องและประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการวางแผนการสอนโดยการประชุมครู พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยการนิเทศภายในและการสอนซ่อมเสริมสิ่งที่ครูใช้พิจารณาเลือกเทคนิคและวิธีสอน คือ จุดประสงค์การเรียนรู้โรงเรียนนำผลของการประเมิน ไปใช้ในการปรับปรุงมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนและการจัดสอนซ่อมเสริมสำหรับปัญหาที่พบคือครูต้องสอนวิชาที่ตนไม่ถนัด ครูขาดแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีสอน ครูไม่มีเวลาพอสำหรับการสร้างเครื่องมือวัดจุดประสงค์ และครูขาดความชำนาญในการวัดผลการปฏิบัติ

ยุพิน จายะภุมิ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สังกัดกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยพบว่าครูส่วนใหญ่เตรียมการสอนที่บ้าน มีการทำสรุปย่อเนื้อหาจากบทเรียน แบบฝึกหัด และข้อทดสอบเตรียมไว้ใช้ในการสอนและครูทำสื่อการสอนเอง และมีการทดสอบย่อยนักเรียน และสอนเสริมนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยสอนเป็นรายบุคคล ในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในวันสำคัญต่าง ๆ และสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยนำนักเรียนไปบำเพ็ญประโยชน์แก่ชุมชน และร่วมกิจกรรมกับชุมชนในวันหยุดราชการ

ละมัย จันต๊ะยอด (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สภาพการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนเขตการศึกษา 8" ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการบริหารการศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่มีการวางแผนการใช้หลักสูตรได้ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรจากเอกสารด้วยตนเอง ร่วมกันจัดทำแผนการสอนโดยมีศึกษานิเทศก์อำนวยความสะดวกช่วยเหลือ พบปัญหาครูขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการใช้หลักสูตรและการเรียนการสอน ครูมีภาระรับผิดชอบมาก ได้รับเอกสารประกอบหลักสูตรและสื่อล่าช้า และมีจำนวนจำกัด มีการเตรียมบุคลากรโดยส่งครูเข้ารับการอบรม ผู้บริหารโรงเรียนช่วยเหลือครูจัดทำตารางสอน จัดครูเข้าสอน โดยคำนึงถึงความรู้ และประสบการณ์ ปัญหาที่พบได้แก่ เวลาในการเตรียมบุคลากรมีน้อย จำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอ ไม่ได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์จังหวัด และผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์หลักสูตร

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ครูทำบันทึกการสอนล่วงหน้า ให้คำปรึกษาแนะนำและส่งเสริมครูจัดทำสื่อ ครูสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการในการสอน ปัญหาที่พบได้แก่ครูสอนหลายวิชาไม่สามารถเตรียมการสอนได้เต็มที่ สื่อการสอนไม่ครบทุกกลุ่มประสบการณ์ และขาดเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ที่เป็นมาตรฐาน

จากปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรว่า เมื่อได้มีการปรับปรุงแล้วยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้อย่างไรบ้าง โดยทำการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและด้านการจัดการเรียนการสอน สาระสำคัญที่ค้นพบจากการวิจัยจะได้นำเสนอในลำดับต่อไป